

Студент 2 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК БЕЗРОБІТТЯ І ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ

Анотація. Висвітлено стан, проблеми безробіття та шляхи їх вирішення. Встановлено взаємозв'язок проблем безробіття з процесами вимушеної трудової міграції в Україні наших громадян і вплив їхнього нелегального статусу на соціально-економічне становище в країні.

Аннотация. Освещены состояние, проблемы безработицы и пути их решения. Установлена взаимосвязь проблем безработицы с процессами вынужденной трудовой миграции в Украине наших граждан и влияние их нелегального статуса на социально-экономическое положение в стране.

Annotation. The article deals with problems of unemployment and possible solutions. Interrelation of unemployment and forced migration of our citizens in Ukraine is studied. The impact of their illegal status on the socio-economic situation in the country is discussed.

Ключові слова: безробіття, трудова міграція, трудова мобільність, соціально-економічна політика.

Для економіки ринкового типу характерне безробіття. Воно негативно впливає на доходи, видатки держави та на рівень життя населення. Безробіття, з одного боку, – це загострення соціального рівня, джерело виникнення конфліктів. Безробіття порушує стабільність в країні, сприяє початку для злочинів та інших негативних наслідків. Проблема безробіття є однією з найголовніших у державі. Її вирішення вимагає направлення значної частини коштів. Вивченням проблем безробіття займалися такі вітчизняні вчені, як: Занегін А. Г., Лушин С. І., Мерзляков І. П., Лук'яненко Г. П., Кодацький В. В. та Ульяницька О. В. Проте проблема безробіття вивчена не до кінця, оскільки з кожним роком виникають нові фактори, що спричиняють її виникнення, їх потрібно ще вивчати.

Метою цієї статті є розгляд взаємозв'язку поняття безробіття з процесами трудової міграції українців.

Безробітними визначаються громадяни працездатного віку, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів і зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, готові та здатні приступити до підходящої роботи.

Проблема безробіття сьогодні досить важлива. На перше квітня 2011 року кількість безробітних в Україні приблизно становила 4 млн 588,7 тис. осіб. Національний форум профспілок України (НФПУ) наголошує, що реальний рівень безробіття більш ніж у два рази відрізняється від офіційної статистики зайнятості, яка визнає лише 2 млн безробітних. Така відмінність зумовлена тим, що офіційна статистика зайнятості не враховує тих, хто перебуває у вимушених відпустках (приблизно 303 тис. осіб); працівників, які вимушено працюють неповний робочий день або тиждень (1 млн 727 тис. осіб); тих, які не реєструються у службі зайнятості (1 млн 39 тис. 700 осіб); а також тих, хто знаходиться на заробітках за кордоном [1].

Важливою проблемою для вітчизняної економіки є зовнішня міграція населення. Загальноприйнятим у сучасних умовах світової глобалізації економічних відносин є той факт, що 3 % населення мешкає за межами своїх країн. Однак в українському суспільстві еміграційні процеси є значно масштабнішими і непередбачуваними. Проблема полягає в тому, що значна кількість наших співвітчизників виїждять з країни у пошуках більших заробітків, а це не враховано державною статистикою [1].

Трудову міграцію українців за кордон слід назвати вимушеною трудовою мобільністю, що характерна для перехідного типу економіки. Її можна скоріше віднести не до реалізованої, а до потенційної мобільності. Вимушена трудова мобільність знаходиться під впливом достатньо вагомих обмежувачів: територіальних, інституційних та соціодемографічних. Важко навіть уявити, скільки українських громадян виїхали на заробітки, якби не існувало обмежень на шляху вимушеної трудової мобільності. За соціологічними спостереженнями кожен третій економічно активний громадянин України має бажання податися на заробітки до країн ближнього і дальнього зарубіжжя [2].

Тому і не дивно, що за прогнозами фахівців ООН, населення України може істотно скоротитися: до 2026 року – до 42 млн, а до 2050 навіть до 35 млн осіб. Якщо такі прогнози здійсняться, то не виключено, що Україна змушена буде взятися до імпорту робочої сили [3].

Якщо скористатися "принципом порівняння переваг" для аналізу негативних і позитивних наслідків вимушеної трудової міграції українців, то можна побачити суперечливі підходи до проблеми трудової міграції. Одні вчені вважають, що це явище цілком природне, інші розуміють його як демографічну катастрофу.

Аргументи противників трудової міграції:

мігрують особи економічно продуктивного віку (20 – 40 років);

наші співвітчизники працюють на економіку інших держав, а не на добробут України;

тривала відсутність одного чи обох батьків призводить до так званого соціального сирітства і непередбачуваних негативних наслідків у психології та поведінці залишених на бабусь, родичів та навіть сусідів дітей;

значна втрата нашої держави високо кваліфікованої робочої сили, в першу чергу, наукових працівників вищої кваліфікації – кандидатів і докторів наук;
дискримінація в оплаті праці.

До позитивних чинників трудової міграції українців слід віднести такі інтереси заробітчанин: заробити кошти і покращити економічне становище своєї родини; заробити на придбання нерухомості, на навчання дітей як умови комфортного існування в суспільстві; заробити гроші з метою розпочати власний бізнес вдома чи, навіть, у країні перебування; за час перебування за кордоном підвищується культурний рівень українських заробітчанин; позитивно змінюється психологія наших співвітчизників і бажання втілити в Україні кращі запозичені відносини спілкування.

Виходячи з викладеного, необхідно впроваджувати такі кроки для зниження рівня безробіття, а саме:

проводити реформування трудового законодавства в сфері зайнятості з метою більш глибокої його адаптації і відповідності міжнародним нормам і принципам;

сприяти підвищенню конкурентоспроможності робочої сили за рахунок підвищення рівня освіти за професіями, необхідними на ринку праці, перепрофілювання трудових ресурсів, що є носіями менш перспективних знань та вмій щодо попиту на трудові ресурси;

сприяти розвитку малого і середнього бізнесу. Для цього необхідно: по-перше, вдосконалити податкову систему, зробити її більш прозорою і менш корумпованою, що знизить податковий тягар на роботодавців та працівників та буде сприяти позитивній динаміці створення нових робочих місць; по-друге, спростити порядок реєстрації фірм, звітності, зменшити збори, пов'язані з реєстрацією;

знижувати диспропорції між пропозицією робочої сили і попитом на неї шляхом створення єдиної загальної доступної бази даних. Указане включає деталізовану інформацію: про можливості влаштування на роботу, заробітну плату по визначеній спеціальності як у короткотривалому, так і у довготривалому періоді відносно країни, регіону, міста;

детально проаналізувати діяльність кожного вищого навчального закладу країни стосовно запропонованих напрямів навчання, рівня професіоналізму викладачів, матеріально-технічної бази, рівня освіти випускників [1].

Отже, першочерговим завданням для зниження рівня безробіття в державі повинна стати реалізація виваженої економічної політики, зорієнтованої на зменшення рівня бідності та безробіття, підвищення частки оплати праці в структурі реальних доходів населення, забезпечення стабільного зростання національної економіки. Крім цього необхідно якомога скоріше створити відповідну правову базу з метою захисту прав наших громадян – заробітчанин за кордоном та сформувати концепцію національної міграційної політики.

Наук. керівн. Кліменко О. М.

Література: 1. Рябий Є. О. Проблеми тенденції та шляхи зменшення безробіття в Україні / Є. О. Рябий // Економіка і держава. – 2011. – № 11. – С. 84–88. 2. Ульяницька О. В. Проблеми безробіття і трудова міграція українців / О. В. Ульяницька // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 8. – С. 167–172. 3. Кодацький В. П. Направлення зниження безробіття на Україні / В. П. Кодацький // Економіка, фінанси, право. – 2011. – № 7. – С. 31–34. 4. Кадацький Г. Я. Проблеми безробіття в Україні та шляхи їх вирішення / Г. Я. Кадацький // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 9. – С. 172–184.